

En Joan Granollacs: defensor de les constitucions catalanes davant de l'autoritarisme hispànic

Autor: Aleix Sarri i Camargo
Data de publicació: 05-10-2021

L'Aleix Sarri i Camargo ha redactat un seguit de piulades en les quals reivindica la figura d'En Joan Granollacs, una personalitat nostra molt important i no gens coneguda. Va ser un diputat de la Generalitat que va lluitar aferrissadament a finals del segle XVI per defensar les constitucions catalanes davant la Inquisició i els abusos autoritaris del rei Felip II. De les piulades, n'hem compost un text que presentem al lector.

El 24 de maig del 1591, fa 430 anys, En Joan Granollacs, diputat a la Diputació del General, caminava pel carrer Montcada de Barcelona quan un grup d'oficials reials el va intentar detenir. En Granollacs ha estat una persona fonamental de la història de Catalunya. Però qui va ser En Granollacs? Per què és tan important? Ho provarem d'explicar.

En Joan Granollacs pertanyia a una família de la petita noblesa catalana del segle XVI, que primer havia fet diners a través del comerç ?els Granollacs eren botiguers de teles i mercaders de blat i cotó? i, després, amb la gestió dels impostos del General o de la Generalitat.

Però En Joan Granollacs és important per a la història catalana perquè s'havia compromès fermament amb la defensa de les lleis de la terra i les nostres constitucions davant dels abusos autoritaris d'En Felip II i de l'aparell reial a Catalunya. Aquesta aferrissada defensa de les nostres lleis el va fer una persona molt popular entre els ciutadans.

Tant és així, que, quan En Granollacs va estar a punt de ser arrestat ?potser sortint de Casa Bru, situada entre els primers edificis del carrer Montcada, un edifici que era propietat de la família de bankers amb aquest cognom i amb la qual estava emparentat?, una massa de gent el va protegir davant dels agents reials. La gent que conformava l'avalot l'emparava mentre cridava "visca lo General, muyran los traydors a la terra!".

Gràcies al seu ajut, En Granollacs va poder escapar i va poder arribar fins a la Casa del General o de la Generalitat, on es va refugiar amb els seus seguidors. Es tracta de l'actual Palau de la Generalitat, per bé que sense la façana de Sant Jaume ni el Saló Sant Jordi, bastiments que van ser construïts cap al 1600.

Aleshores, la Diputació del General va convocar ràpidament una Junta de Braços i una Divuitena ?és a dir, una comissió? per afrontar el conflicte i socórrer legalment En Granollacs i els seus seguidors.

En Granollacs s'hi havia adreçat perquè sabia que els diputats del General havien aconseguit gaudir d'immunitat davant del poder del rei i de les seves arbitriarietats. I és que "si los officials reials poguessen proceir contra les persones de dits deputats y oïdors, no tindrien ells llibertat per a deffensar los privilegis, capítols de cort y libertats de la terra, perquè per qualsevol cosa leve los amenassarien de presó". I és precisament aquesta tesi la que va argumentar la Diputació del General per defensar-lo.

Com anem veient, hi havia obert un greu conflicte entre, d'una banda, les institucions catalanes i, de l'altra, En Felip II. Un conflicte que ja venia de lluny. L'any 1569, per exemple, el monarca s'havia servit de la Inquisició per empresonar els diputats de la època i gairebé 20 anys després, en concret entre l'any 1587 i el 1588, havia esclatat un altre xoc entre la monarquia i les institucions catalanes, resolt finalment després de moltes negociacions.

El conflicte del 1591, doncs, ja havia tingut precedents. I de les males relacions entre els uns i els altres en va sorgir la topada de què parlem. Aquesta va començar quan els oficials del rei van arrestar d'una manera irregular els germans del nostre protagonista Bernardí i Antoni Granollacs i d'altres diputats.

Les institucions de la terra hi van respondre empresonant els tres oficials reials que havien fet aquestes captures. Al seu torn, En Felip II hi va reaccionar a través del Consell d'Aragó. Així va demanar al nou virrei, el qual era el mestre de Montesa, que el diputat Joan Granollacs fos detingut immediatament. I això va intentar de fer el virrei Montesa per mitjà dels seus oficials aquell 24 de maig del 1591, però ja hem dit que el nostre diputat i els seus seguidors s'havien atrinxerat a la Generalitat i que comptaven amb el suport de la mateixa Diputació del General, encara que també els va recolzar el Consell de Cent de Barcelona.

Davant d'aquesta situació, la reacció hispànica no es va fer esperar. El virrei va amenaçar de traslladar la seu de l'Audiència fora de Barcelona, fins i tot en un lloc tan llunyà com Perpinyà. L'Audiència estava conformada pels jutjats reials, els jutges dels quals també actuaven en els conflictes entre la monarquia i les institucions catalanes pel que fa a les Constitucions.

Aquesta acció del partit reial va debilitar la posició catalana i el mateix Consell de Cent va començar a matisar la seva posició en relació a l'afer Granollacs. També va començar a posar-hi distància el President de la Generalitat, En Jaume Cassador, que també era bisbe de Girona.

Tanmateix, En Granollacs i els seus seguidors van aconseguir restar mesos dins del Palau de la Generalitat. Bo i així, les divisions entre els diputats es van anar accentuant.

Finalment, el 22 d'Abril de 1592, onze mesos després, En Granollacs i companyia, veient que ja no hi havia cap tipus de consens entre els seus partidaris i sabent que En Felip II enviaria l'exèrcit reial per reprimir-los ?tal com havia fet a l'Aragó arran del cas de l'Antonio Pérez? van deixar Barcelona i Catalunya i van marxar a l'exili. En Granollacs s'havia passat onze mesos atrinxerat al Palau de la Generalitat.

Posteriorment es va exiliar a Avinyó, on probablement hi degué viure fins aproximadament una mica més tard del 1599, any en el qual Felip III de Castella, que havia acabat de pujar al tron després de la mort del seu pare Felip II, va concedir una amnistia a tots els implicats.

Els companys d'En Granollacs també es van exiliar fora de Catalunya. Un d'aquests va ser En Perot Tamarit, conseller en cap de la ciutat de Barcelona, el qual sembla que va ser el pare d'En Francesc de Tamarit, qui seria igualment diputat de la Generalitat i seria empresonat el 1640 per ordre d'En Felip IV.

D'altra banda, resulta que un dels juristes implicats en l'afer Granollacs i que defensava la postura constitucionalista catalana contra l'autoritarisme reial va ser Misser Aillà, que uns anys després va treballar a Olot i allí va conèixer un jove jurista: Joan Pere Fontanella

En Joan Pere Fontanella (que ha donat nom al carrer que desemboca a la plaça Urquinaona de Barcelona) seria, anys després, un dels ideòlegs que van portar a la proclamació de l'efímera República Catalana sota el lideratge de Pau

Conclusions:

1a.- La història té més ets i uts, que trobareu en alguns llibres que recomanaré al final, però serveixi això per recordar que el 1591 ja hi havia exiliats catalans per defensar els drets de les institucions catalanes envers els abusos de l'autoritarisme castellano-espanyol.

2a.- Avui En Joan Granollacs és un personatge quasi desconegut de la història de Catalunya (no té ni un carrer a cap vila del país). Treure'l de l'oblit és un deure de respecte cap a totes les generacions de catalans que han lluitat pels drets i les llibertats de Catalunya.

3a.- La història d'En Granollacs serveix també per recordar que el conflicte institucional entre Catalunya i la monarquia hispànica/estat espanyol ve de molt lluny. Molt més lluny que de la desgraciada derrota del 1714 i del franquisme.

4a.- Si En Granollacs i la seva colla es van haver d'exiliar el 1591 per tal de defensar la causa de la llibertat de Catalunya, què vol dir això per als catalans d'avui? Quants catalans han hagut de patir presó, exili i repressió per fer front a l'autoritarisme hispànic?

5a.- Quants més ho hauran de fer? Aquesta és la pregunta que els catalans de 2021 ens hem de respondre si volem fer honor als homes i dones, sovint anònims, que ens han precedit.

Per saber-ne més:

Vaig conèixer la importància de la figura d'En Joan Granollacs gràcies a Els orígens ideològics de la revolució catalana de 1640 del professor Antoni Simón i l'he ampliat, sobretot pel que fa al context, amb l'obra intitulada La formació de la Catalunya Moderna de l'Eva Serra.

Però el llibre fonamental per a tothom que estigui interessat en la figura d'En Joan Granollacs és Entre el rei i la terra d'En Miquel Pérez Latre. Ell és qui millor ha explicat aquesta figura i li ha donat la dimensió que es mereix.

Em feia il·lusió escriure aquest fil perquè la figura d'En Granollacs m'ha marcat molt els darrers anys. Espero que tot el que he escrit sigui el més correcte possible i que els historiadors que hi han treballat puguin fer conèixer molt més la seva figura els propers anys.

Aleix Sarri i Camargo

Podeu trobar l'enfilat de piulades en l'enllaç següent:

<https://twitter.com/aleixsarri/status/1396917713533030400>

Felip III